№ 4
პარასკევი 6 იანვარი 1895

გაზეთი ღირს:

თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10 —	6	6 —
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8 —	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური.

1877--1895

ივერია

№ 4
პარასკევი, 6 იანვარი 1895

რედაქცია:
ნიკოლოზის ქუჩა, 21.
ტფილისი.
გაზეთის დასაბარებლ[ად]
და განცხადებათა დასაბეჭდ[ად]
უნდა მიჰმართონ რედაქციის და წერა-კი[თხვის]
გამავრც. საზოგადოების კანცელარიას.
ფასი განცხადებისა:
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზედ—16 კაპ. მეოთხეზედ—8 კაპ.

დღესასწაულის გამო შემდეგი ნომერი გამოვა კვირას, 8 იანვარს.

გოლოვინის პროსპექტი, სახლი მირიმანოვისა

გამოფენა

ჩვენის დროისათვის ორის უდიდესის საკვირველებისა

1) **ქონდრის კაცები**

უველაზედ უპატარესნი ცოლ-ქმარნი დედამიწის ზურგზედ

მარკიზ ჟოლბა, შობილდგან 38 წლისა, სიმაღლით 28 დიუიმი, სიმძიმით $9^1/_2$ კილ.

მარკიზა ლუიზა, შობილდგან 28 წლისა, სიმაღლით 29 დიუიმი, სიმძიმით $10^1/_2$ კილ.

2) ცოცხალნი ბუნებრივად შეხორცებულნი ინდოელნი

ტუუპნი-დანი

რადიკა და დოოდიკა

ჩვენის დროისათვის ყველაზედ უდიდესი საკვირველება ბუნებისა

გამოფენა დაიწყება კვირას, 1 იანვრიდგან და ღია იქნება ყოველ დღე, დილის 11 საათიდგან საღამოს 10 საათამდის.

ადგილების ფასი: სკამები 40 კაპ., ფეხზედ დგომით 20 კაპ. ყმაწვილები 10 წლისაზედ ნაკლებნი და ჯარის-კაცნი იხდიან მხოლოდ ნახევარ ფასს.

(20—6.—4)

ქართული თეატრი

პარასკევს, 6 იანვარს, 1895 წ.

„ქართული წარმოდგენების მმართველი ამხანაგობ." დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება

ქ-ნ გაბუნია-ცაგარლისა და კ. ყიფიანის მონაწილეობით

ორი ობოლი

მელოდრ. 5 მოქ. 6 სურათად.

მონაწილეობას ღებულობენ: საფაროვისა, ავალოვისა, ჩერქეზიშვილისა, მაქსიმიძისა, გამყრელიძისა, ტარიელოვისა და სხ. ბ-ნნი სვიმონიძე, გამყრელიძე, გედევანოვი, შათირიშვილი, კანდელაკი, მარჯანოვი, აბაშიძე, გუნია და სხვ.

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია.

შეგირდებისათვის ადგილები ლოჟების უკან 50 კ.

დასაწყისი სწორედ 8 საათზედ.

მზადდება წარმოსადგენად: **„ვისი ბრალია,"** დრამა 3 მოქმ. და **„გაგიჟარნეთ"**, კომ. 3 მოქმედ.

რეჟისორი ალ. მესხიშვილი — ადმინისტრატორი ვალ. გუნია.

სამზრუნველო, რომელსაც მინდობილი ჰქონდა კუკიის სასაფლაოზედ წმ. [illegible] სახელობაზედ ეკკლესიის აგება, საყოველთაოდ აცხადებს, რომ ამ ეკკლესიის აგება უკვე დამთავრდა და მისმა ყოვლად უსამღვდელოესობამ საქართველოს ექსარხოსმა უნდა აკურთხოს 12 იანვარს. ღვთის მსახურება ტაძრის საკურთხევლად დაიწყება დილის ცხრა საათზედ, ამის შემდეგ მისი ყოვლად უსამღვდელოესობა სიონის საკრებულო ტაძრის კრებულისა და მგალობელთა თანამსახურებით სწირავს.

კურთხევის წინა დღეს ადგილობრივი მღვდელი ი. ბერიძე ახალს ეკკლესიაში გარდაიხდის მწუხრის ლოცვას ცისკრითურთ.

(3—უ.—1)

ახალი ამბავი

—

*** ოთხშაბათს, 4 იანვარს, სათავად-აზნაურო სასწავლებელში გამართული იყო „შობის ხე", რომელიც მშვენივრად იყო მოწყობილი და რომლითაც ყმაწვილები მართლაც ძალიან გახარებულნი იყვნენ. ამ საღამოსვე დაესწრნენ გარეშენიცა და ყმაწვილების მშობლები, რომელთაც დიდად ისიამოვნეს ჯან-მრთელ ბავშვების გაღიმებულ სახის ხილვითა და იმათის მხიარულებით.

*** 4 იანვარს, რუსების მწერლის ა. ს. გრიბოედოვის საფლავზედ გორის ეპისკოპოსის ალექსანდრეს მიერ გარდახდილ იქმნა პანაშვიდი. პანაშვიდის შემდეგ მ. მაჭარაშვილმა შესაფერი სიტყვა წარმოსთქვა. მწერლობის წარმომადგენლების გარდა პანაშვიდს დიდძალი ხალხი დაესწრო. აქვე იყვნენ სახელოვანის მწერლის ნათესავები (თ. მ. ჭავჭავაძე, თ. მ. შარვაშიძისა და სხ.) სრულიად სომხეთის კათალიკოსის წარმომადგენელი ეპისკოპოსი კიურეგა, არხიმანდრიტი ნახაპეტიანი და სამოსწავლო უწყებათა წარმომადგენელნი.

*** ტფილისის ქალაქის მოურავთან პ. ა. იზმაილოვთან ერთად პეტერბურგს მიდიან დეპუტატებად ხმოსნები ა. ს. მატინოვი და გ. მ. კალოუბნელი.

*** გაზ. „ნოვ. ობოზ."-ს სიტყვით, პეტერბურგის სამკურნალო დეპარტამენტს უკვე დაუმტკიცებია ქუთაისის ადმინისტრაციის მიერ წარდგენილი ქაღალდი, რომელშიაც აღნიშნული იყო ის ადგილები, სადაც უნდა დაარსდეს საავადმყოფოები, ეს ადგილებია: რაჭის მაზრაში—სოფ. ამბროლაური, სენაკისაში—ს. ნოლევი, სხოუმის ოლქში—სოფ. დრ[ა]ნდი და ბათუმისაში—ს. ქედი.

*** დღეს ვანქის საკრებულო ტ[ა]ძარში მწირველი იქმნება კათალიკ[ოსი] მკრტიჩ პირველი და წირვის შემდე[გ] თალიკოსი მთელის სამღვდელ[ოებით] სომეხთა იორდანეზედ წავა.

*** გაზ. «ბირჟ. ვედ.»-ი იუ[წყე]ბა, რომ თავ. ლობანოვ-როსტოვს[კის] მამულში, პიატიგორსკის მაზრაში, [ამ] გაზაფხულზედ დაარსდება რძის მ[ეუ]რნეობის სასწავლებელი. ეს სასწავლებელი პირველი იქმნება მთელს კავკასიაში, რომლისათვისაც მიწა[თ]მოქმედების სამინისტრომ თავისი [და]ხმარება აღუთქვა.

*** სამიწათ-მომქმედო სამინის[ტ]როს კავკასიაში აბრეშუმის მოყვან[ის] გასავრცელებლად განუზრახავს დაა[რ]სოს ქუთაისში საბრეშუმო სა[დ]გურის განყოფილება. ამ საგანა[ზე] ტფილისის საბრეშუმო სადგუ[რის] ხარჯთ-აღრიცხვაში თოთხმეტი ათა[სი] მანეთია გადადებული. („ტფ. ლის.")

*** ს. აკეთი: როგორც აკ[ეთის] სამკითხველოს დავთრიდგანა [ჩანს], წარსულს წელს ამ სამკითხველ[ოთი] 2100 კაცს უსარგებლნია. [...] ხალხიც ძალიან ეტანება კითხვ[ას], დიდი ზედ-გავლენაც აქვს ამ გა[რე]მოებას. სიმღერებში ძნელად შეხვდე[ბით] უწმაწურს სიტყვებს. იგინი შე[]ცვლილია ბარათაშვილისა, ჭავჭავა-

ფელეტონი

—

ორ ხმიანი საახალწლო

ოპერეტი*)

IX

ილია ჭავჭავაძე

დავბერდი, დავჩაჩანაკდი,
წვერი გამიხდა ჭაღარა...
ზოილი აბუჩად მიგდებს,
ხონელი მწყალობს აღარა.
ჩემს ზარმაცობას, არ ცოდნას
რაღა თქმა უნდა, რაღა-რა...
ამისთვის მარტო ვანოსი
კმარა ბუკი და ნაღარა.
დავბერდი, დავჩაჩანაკდი
თავზე მექცევა ბჭენიო...
ვაიმე, ბედ-კრულს შემომწყრნენ,
მე ძმანი ყიფშიძენიო!..
ეს არ მაკმარა მე ბედმა,
სხვებრ შემიმუსრა ფრთენიო:
აილო და გადამკიდა
მიშო, კაცი რამ ბრძენიო.
დავბერდი, დავჩაჩანაკდი,
აღარ ვარ ჩემსა ნებასა,
ისევ სჯობს სადმე წავიდე
ბანკში ურგებად გდებასა.
ისევ სჯობს ასე მოვიქცე,
ავყვე მე მიშოს მცნებასა,
ვით იგი აჰყვა თიანეთს
ბურუსში ძაღლის ყეფასა.

*) იხ. «ივერია», № 3.

დავბერდი, დავჩაჩანაკდი
წვერი შემექნა ჭაღარა...
ერთი მაღონებს, ერთი მკლავს,
მარტო ერთს ვჩივი, სხვას არა,
რომ ვანოს მოძულებული
მიშოს უნდივარ აღარა!..
მე ამა ჭირმა გამტეხა
გული დასერა, დაჰღარა.

ხორო

ჭირში გატეხა არ უნდა
თუ კაცი გონიერია,
წავა და ყველგან დარჩებ[ა],
ქვეყანა ღონიერია.
ესეც კი ითქმის: კაცსა რა
აუხდეს ნატვრა გულისა,
ხსოვნა არა ჰხამს ჰირისა,
ვით დღისა გარდასულისა.

X

ივანე მაჩაბელი

მე საქორწილოდ თვალთ მიჩანს,
ჩვეულება მაქვს ბრმისაო;
დავიარები ამ ქვეყნად,
ხელით მძებნელი ჰკვისაო.
რაც ხელთ მხვდება, ჰკვა მგონია,
აღარ ვუჩხრეკავ პირსაო...
მათამამებენ, ვთამამობ,
დარდი არა მაქვს სხვისაო.
ერთი რამა მჭირს მხოლოდ მე:
მეტიჩარა მაქვნ ენანი,
ჯერ ვიტყვი ხოლმე, მერე-კი
ჩემს ნათქვამს მევე ვინანი.
რა ვუყო? რა ვქნა? მეც ვჩივი,
ენა არ მეკითხებაო;
თუნდ მკითხოს,—ჩვენში-კი დარჩეს,—
ბევრს არას გამომრჩებაო.
მაგრამ მაინც იმედია
თავ-ხეთ გასდონ წკირი, ჩხირი,
მეც ფასი მაქვს, ვიდრე კიდევ
ხილად გადის პანტის ჩირი.

ხორო

ელოდოს, ვიდრე თავ ხეთა
გასდებს ვინმე წკირს, ან ჩხირსა,
ღმერთმა ნუ ჰქმნას დრო მოვიდეს
ხილად ვხადდეთ პანტის ჩირსა.
მიდის, მოდის ეგ ბატონი,
იბრძვის, ჰშფოთავს, ჰთრთის და ჰლეღავს...
თვითაც არ იცის,—ცელს რას ბქნევს,
რასა სთიბავს, რასა სცელავს?
თუ კაცია თვის თავს ეტყვის,
რასა ჰქსოვს და რასა სთელავს!..
ამად ვწუნობ ამ გვარს კაცსა:
სულ ბნელია, რასაც ელავს.

ფირუზა

(შემდეგი იქმნება)

იმედმა იხსნა...

([ერთი] სასოწარკვეთილებისა).

ეს იყო 189... წელს. ნათლი-ღების ცივი ღამე იდგა. ქ. ტ... რაღაც მანქანას დაჰმსგავსებიყო, ისე მოუსვენრად ჰმოძრაობდა აქ ხალხი მთელს დღესა. ყველა იმის მზადებაში იყო, რომ ღირსეულად დაჰხვედროდა ნათლი-ღების სამხიარულო დღეს. აგერ ეხლა ღამის 10 საათია, მაგრამ ქალაქის პირველი სავაჭრო ადგილი ქვემოთ გაჭედილია მოვაჭრეთაგან; ყველგან განუწყვეტელი ხმაურობა გაისმის.

მუშა ხალხსაც ელირსა თავისუფლად ამოქშენა. მძიმე მუშაობისაგან თავ-მობეზრებულთ იქვე ყავახანა-ლუდხანებში მოეყარათ თავი და მთელის კვირის ნაამაგდარიდგან საგრძნობელს ნაწილს ბახუსსა სწირავენ მსხვერპლად გულზედ შემოწოლილ ნაღველის გასაქარვებლად... გაისმოცა ქუჩის სხ. და სხ. კუთხეებში მწუხარე კილოიან სიმღერის ხმა.

ზოგს მათგანს მოაგონდა თავისი ცოლ-შვილიც. წარმოუდგათ, რომ იმ ფულით, რომელიც მათ დღეს მიიღეს, რამდენიმე სული უნდა გამოჰკვებონ მთელს კვირას; მერე დღესასწაულებიც კარზეა, მტერს და მოყვარეს დახვედრა უნდა, და იმათ-კი ამ რამდენისამე საათის განმავლობაში მთელის კვირის ნამუშავრის მეოთხედი შესჭამეს... მოაგონდათ და გუნება უცბად შეეცვალათ: არა! იმათ ეს ქეიფი არ გამოადგებათ. წამოდგნენ, გამოემშვიდობნენ თანამოქეიფე ძმა ბიჭებს, გაუსწორდნენ თავის წილად დანახარჯში დახლიდარს და უსწორ-მასწორო, არეულის ნაბიჯით გასწიეს შინისაკენ. მიდიან აგერ და დაბალის ხმით მიიმღერიან, სწორედ იმ კილოზედ, რა კილოთიც დედა სცდილობს ხოლმე, ნამტირალევი ბავშვი მიაძინოს და იმავ დროს თითონაც ეძინება.

ყავახანა-ლუდხანებში ეხლა უცოლშვილო მოქეიფე ბიჭების ხმა-ლა ისმის, რომელიც მთელს ქუჩას ეფინე[ბა]. იმათი მუშაობისაგან დაჩაგრულ[ი] ყმაწვილობა სრულს თავისუფლება[ს] ეძებს ეხლა, და იმ ნაკლს, რომელსაც ისინი თვისს მწარე ბედში ხედავენ, ამ თავდაუჭერელ ქეიფით ჰფარავენ და აქარწყლებენ...

—

ასე არეულს ხმაურობას „მოეცვ[ა] ქალაქის პი ველი სავაჭრო ადგილ[ი], როდესაც ფიქრიშვილმა ელვასა[ვით] აისრიალა ქუჩის ზემო მხრისაკენ.

ის სულ ოც-და-ორის წლის [ახალგაზრდა] წვილი კაცი იყო, შუა ტანისა, [...]რო სახე გამხდარი. ტანზედ ძვ[ელი] „პიდჟაკი" და ჭუჭყიანი, გაუ[...]ლი პერანგი ეცვა. ფეხებს ძვ[ელი] ძველი, ნახევრად დაფლეთილ[ი ფეხსაც]ლოშები უმშვენებდა და თ[ავზე] ბრტყლად ედვა განიერი, ჭუჭყ[ით] მოეენთილი ქუდი. სახე ამღვრ[ეული], თვალები საზარლად უელავდა [...] გორლაც ზიზღით აცქერდებო[და] ვლივ მოსიარულე, [...] ყოფილ ხალხსა.

ტოვა უყურადღე[...]
ჩვეულებრივი გ[...]
ლობა:

მალაზია-დუქნე[ბის] მდგომარე ბიჭე[ბმა ...]
ფიქრიშვილი.

[illegible], აკაკი [illegible] სხვ. პოეტების სი[illegible]ებით. უწ[illegible] თუ იტყოდნენ ხო[illegible]ესა და ეს მანდილოსანი შვი[illegible] სიკვდილის გამო ქკუა[illegible]შლილიაო, ახლა ამბობენ: სწო[illegible] ოთარაანთ ქვრივს მოგაგონებთ [illegible]ის ნახვაო. სასიამოვნოა ასეთი მოვლენა და ღმერთსა ვთხოვთ, უფრო მაგრად მოიკიდოს ფეხი ამ კეთილმა საქმემ აქეთში.

*** ბათუმი. ბათუმის პირდაპირ, [illegible]აწია ქალაქის“ ზემოდ, ერთს მთა[illegible]ედ ღღე[illegible]ანდლამდე სდგას ძველის [illegible]კკლესიის ნ[illegible]ნგრევი, რომლის ერთი [illegible]დელი დაქცეულია და ამასთან თა[illegible] დანარჩენი მთლათ არის. აქაური [illegible]ხლი ამბობს, რომ ეს ეკკლესია [illegible] მეფის გაკეთებულიაო. ამ მთა[illegible] და ეკკლესიას გარშემო შემდეგი [illegible]ვლებია ქართველ მაჰმადიანთა: [illegible]თო ბათუმი, ყოროლასთავი, მა[illegible]ნჯაური, ახალშენი და სხვა სოფ[illegible]ებს. ქართველ მაჰმადიანთ მოხუცებულები ამბობენ, რომ ეს ძველი ეკკლესია სამების ეკკლესია იყო და [illegible]ოცა აქ ზარს დარეკდნენ, მაშინ [illegible]ელა ამ სოფლების ხალხი აქ შე[illegible]იბებოდა სალოცავათაო.

ძველი ნანგრევი მშვენივრად დასქერის ბათუმს, მის მიდამოებს და [illegible]ავს ზღვას. ეკკლესიასთან ცივი წყა[illegible]იც ახლოს არის, გზაც ადვილად [illegible]აკეთდება, ძველის გზის ნაკვალევი [illegible]ნს. [illegible]ართველ ბერთაგანი ვინმე [illegible] გამოსჩნდეს და ამ ნანგრევის [illegible]რონობას ხელი მოჰკიდოს, დიდს [illegible]მეს იზამდა, ნაშთს გადაარჩენდა [illegible]გრევას და, ამას გარდა, სხვა[illegible]ის წინ წაყვანასაც ხელს შეუწ[illegible]აქეთ ამის განახლება. ბათუმში [illegible]ო ყ[illegible]ვილა ამ ეკკლესიის შე[illegible]აუბარი და ყველას ნატვრა [illegible]ხადებია, რომ ვინმემ ხელი [illegible]კიდოს ამ საქმეს, ჩვენთაგანი ყველ[illegible]ა დაეხმარებაო. ამის წინააღმდეგი [illegible] არიან თვით ქვართველთ მაჰმადიანებიც, რომლებიც ამ მთასა და ეკკლესიას გარს ახვევია, ნამეტნავად აქეთ ახლად გადმოსახლებული ბერძნები. ზაფხულში აქ ბათუმიდამ ხალხი მუდამ დღე ივლის, რადგანაც როცა ბათუმი სიცხისაგან იწვის ხოლმე, იქ მშვენიერი სიო და სიგრილე იცის.

*** დაბა ჩოხატაური (გურია): წელს ჩვენში კარგი მოსავალი იყო და გვარიანადაც დაჯილდოვდა მიწათ-მომქმედი. გარდა ამისა, ჩვენი დაბა თანდათან წარმატებაში შედის: გზები კეთდება, ვაჭრობა ვრცელდება და დაბაც თანდათან იზრდება. მხოლოდ უბედურება ის არის, რომ აქაურნი მოვაჭრენი ძალიან გულგრილად ექცევიან სწავლა-განათლებასა ამიენს შედარებით შეძლებულს მოვაჭრეთა შორის ერთი-ორი კაცი თუ იწერს ქართულ ჟურნალ გაზეთებს, თორემ დანარჩენებისათვის მარტო ადლია ქკუის სალარო. საკვირველია ღმერთმანი, რად იქცევიან ასე გულ-გრილად. სხვა რომ არა იყოს რა, სასწავლებელს მაინც მიაქციონ ყურადღება. ნუ თუ არ შეუძლიათ ორ-კლასიანი სასწავლებელი მაინც არის დაარსონ.

*** ს. მეტეხი. (გორის მაზრა). ჩვენკენ მშვენიერი ამინდები სდგას. ეს ორი თვე იქნება, რაც თოვლი და ავდარი არ გვინახავს. მაგრამ ეს მშვენიერი დღეები აქაურმა ქურდბაცაცებმა ჩაგვაშხამეს. სახლში სანოვაგე ველ[illegible]ვის შეუნახავს, ქათამსა, იხვსა და ბატს ხომ სინსილა გაუწყეს. თუ პირველად ვერ მოახერხებენ ხოლმე წვრილ ფეხის მოპარვას, მეორედ და მესამედ იმეორებენ. მაგალითად: ერთ გლეხთან, ზაქარა ლალიაშვილთან ინდოურების მოსაპარად მისულიყვენ, მაგრამ პატრონმა მალე გაუგო. მეორე დღეს კიდევ მივიდნენ საქურდლათ, რადგანაც არ იცოდნენ პატრონის ხერხი. დიასახლისს ინდოურები თურმე სხვაგან გადაესხა, საქათმეში-კი დიდი ქოფაკი ძაღლი დაემწყვდია. როდესაც საქათმე გაღეს, მივარდნოდა ეს ძაღლი ერთ-ერთს ქურდს და კინაღამ გაეგლიჯა.

ამავე სოფელში იაკობ კალატოზიშვილს ქურდებმა ოცის თუმნის მეტი ზარალი მისცეს. ღამე გაეზიდნათ თაფლის სკები და მინდორში დაემტვრიათ. მეორე დღეს გატეხილ სკებთან ერთი ნაბდის ქუდიც იპოვნეს. ბევრი ეძებეს ამ ქუდის პატრონი, მაგრამ ვერ იპოვნეს.

*** პირველი №-რი „მოამბე“-სი უკვე გამოვიდა და შემდეგს შინაარსს შეიცავს: 1. „ხის ბეჭი“, პოემა ვაჟა-ფშაველასი; 2. „რაშია ბედნიერება“, ზღაპარი დიკენსისა, თარგმანი კ. [illegible]სა; 3. „[illegible]“, მოთხრობა მატილდა სერაოსი, თარგმანი გ. ყ.; 4. „აივენგო“, რომანი ვოლტერ სკოტისა, თარგმანი; 5 „ცეცხლით და მახვილითა“, რომანი გ. სენკევიჩისა, თარგმანი გ. ყ—ძისა; 6. „სახალხო პოეზია და მისი საპედაგოგიო და საესტეტიკო მნიშვნელობა“, მ. კელ—ძისა; 7. „ევოლიუცია სალირიკო პოეზიისა საფრანგეთში მე-XIX-ე საუკ.“, კიტა აბაშიძისა; 8. „რძე და მისი სხვა-და-სხვა გვარად გამოყენება“, პროფესორ პეტრიაშვილისა; 9. „ბიბლიოგრაფია“ თაყაიშვილი: Сигель Баграть IV; Плохинскій: раселеніе грузинъ въ Малороссіи; ლამბაშიძე: ქეთევან დედოფალი; Бѣгичевъ: Разведеніе чайнаго куста на Кавказѣ; 10. „შინაური მიმოხილვა“ (ქართული მწერლობა) ნ. ნიკოლაძისა; 11. „საახალწლო ფელეტონი“, ხონელისა; 12. „უცხოეთის მიმოხილვა“ (წარსული წელიწადი) ნ. ნიკოლაძისა.

კორესპონდენცია

სოფ. ბარალეთი. (ჯავახეთი) 23 დეკემბერი. წელს შემოდგომაზე საეკკლესიო ახალი შტატები გაიხსნა მესხეთში და ჯავახეთში. მესხეთში: სოფ. ზედათმოგვში, რომელზედაც სოფ. აგარაა მიწერილი, და სოფ. აწყურში სადაც გადასახლებულ ქართველ მაჰმადიანთ მაგიერ რამდენიმე კომლი (13—20) მართლმადიდებელნი ქართველნი დასახლდნენ. ჯავახეთში დანიშნეს ახალი შტატი სოფ. გოგაშენში, რომელზედაც სოფ. აფნია არის მიწერილი, მღვდლებს თითქმის 500 მ, ჯამაგირები ექნებათ წელიწადში და თან მოვალენიც არიან სამრევლო სკოლები იქონიონ. რაღა თქმა უნდა, ყველასათვის ძალიან სასიამოვნო ამბავია, რომ ამ მივიწყებულ საქრისტიანოში სულიერი მამები გააბევრონ. ჯერ-კი არავინ მოსულან მღვდლები, მაგრამ უეჭველია ამ ბედნიერ დღეებისთვის გაჩნდებიან. მეტადრე სადიდმარხვოთაა მღვდლები საჭირო, თორემ ზაფხულში, ხომ მოგეხსენებათ, გლეხი კაცი მინდვრად [illegible] და მღვდლებს [illegible] საქმეები აღარა აქვთ.

ძრიელ ცუდი საქმე მოუვიდათ ბარალეთის საზოგადოებას. მღვდელმა მამა გიორგი ჰინჰველაძემ აწყური ითხოვა და კიდეც გადიყვანეს და ბარალეთი-კი ამ ბედნიერ დღეებში უმღვდლოთ დარჩა. საზოგადოებამ სთხოვა არქიერს და ეხლა დეპეშით ნება მოუვიდათ, მღვდელს სთხოვეთ და თუ ისურვა, ისევ თქვენთან ბარალეთში დარჩეს ამ დღესასწაულებშიო.

ამ უკაცობის დროს, როცა ყველა გატაცებულია მხოლოდ ეგოისტურ იდიალ[illegible]ით, მამა გიორგი როგორც მღვდელი და როგორც კაცი სწორედ სამაგალითო ადამიანია. წარსულ წერილშიაც მოვახსენეთ, რომ ბარალეთი ეს მიყრუებული გადმოვარდნილი ადგილი ლამის ქალაქად გადაიქცეს მეთქი, რადგან სოფელში რამდენიმე კაცი (სულ ოთხი ხუთი კაცი) ფხიზლობს მეთქი. ამ ვულ შემატკივართა შორის მამა გიორგიც სამაგალითოდ ირჯებოდა საზოგადო და საქველ-მოქმედო საქმეებში.

სანატრელია, რომ ახალმა მოძღვარმაც, რომელიც ბარალეთშია დანიშნული, მამა გიორგის მოქმედებით იხელმძღვანელოს, როგორც ამბობს ძველი თქმულება: „წინა კაცი უკანისა ხიდიაო“ ყველა საზოგადო საქმე მშვენივრად არის ბარალეთში დაყენებული და ახლად მოსულ მღვდელს მხოლოდ დასჭირდება მხნედ განაგრძოს კეთილი საქმე საზოგადოებისა.

მეტადრე ამისთანა მიყრუებულ ქვეყანაში, სადაც ზნეობითი ფხიზელი კაცი, გონიერი დიოგენის ფანრითაა საძებარი, ამისთანა ადგილას მღვდელს, ჭეშმარიტს სულიერს მოძღვარს ბევრი რამ შეუძლია გააკეთოს, თორემ თუ მარტო ჯამაგირის (500 მ.) სიხარბით წამოვლენ აქეთ და [illegible] მოვალეობასა [illegible] მრევლს „ჩინოვნიკის“ თვალით ქანდარიდგან დაუწყებენ ყურებას, მაშინ არა გაკეთდება რა.

ამ ჩემს წერილს გავათავებ ჩვენ არხეოლოგთა და ისტორიკოზთა საყურადღებოდ. წელს ზაფხულს პატივცემული ივ. როსტომაშვილი თავგამოდებით დაეძებდა ძველს ნაშთებზედ რაიმე წარწერას. ზოგჯერ იმისთანა საშიშარს ნანგრევებზედ აბობღდებოდა ხოლმე, რომ მაყურებელს შიშით კანკალი მოსდიოდა. ბარალეთის ეკკლესიის კედლები გარედგან, მეტის-მეტი გულ-მოდგინების გამო, კირით გაეთეთრებინათ, რის გამოც არაფერი არ ეტყობოდა და არც თუ ვისმე ენახა ამ კედელზედ წარწერა. წარმოიდგინეთ, რომ ივ. როსტომაშვილმა აქაც-კი აღმოაჩინა წარწერა და მერე რა ძვირფასი. ამ დღეებში მე თითონ წავიკითხე შემდეგი: „ოდეს ლაშა მეფედ დაჯდა“ ხუცურის ასოებითაა ბევრი დაწერილი და ეს სიტყვები-კი ძალიან გარჩეულია. აქედგან აშკარაა, რომ ბარალეთის ეკკლესია მეშვიდე ასში სდგას.

ილ. ალხაზიშვილი

[illegible]ნერთს წასჩურჩულეს რაღაცა და მერე ხარხარით მიაძახეს მიმავალს: „ამერიკელო, გამარჯობა“-ო! თითქოს [illegible]შურდათ იმისი სულისა და გულის [illegible]ხრობა, რომელსაც ეს ღარიბული [illegible]მა-დახურვა რაღაც მოჩვენებად [illegible]დიდა. აქ ფიქრიშვილი ერთს წამს [illegible]სდგა და მრისხანებით სავსე თვა[illegible]ბი თავისს უდარდელ მობაასეთ [illegible]აშტერა. მალაზიიდგან გამონასხლეტ [illegible]ათლის შუქმა ღრმად მიანათა იმის [illegible]ახესა, რომელიც ნამდვილ სულიერ [illegible]ნჯვა-მწუხარების სარკედ გარდაქმ[illegible]ყო, საცოდავად ჩამომხმარიყო [illegible]თოეულს ფიქრს, თითოეულს [illegible] კვეთებას ცალკე ნაოჭი შე[illegible] [illegible]მის სახეზედ... ეხლა-კი მწარე [illegible]ოვნობისა და გულის-ტკენის [illegible]აბამაც იჩინა თავი და, იმისი უ[illegible] საშიშარი სახე, ეხლა შეშ[illegible]ს დაემსგავსა. კანკალმა აი[illegible]ნდოდა რაღაცა ეთქვა, მაგ[illegible] არ ახერხებდა. მხოლოდ ჩუმმა [illegible]ე ღიმილმა გაიელვა მისს შემ[illegible]ახეზედ; ეს იყო დამნაშავე[illegible]; ხარხარი, რომელიც ფი[illegible] [illegible]ანახვამ აღძრა ხალხში, [illegible]ას ყელში შეეყი[illegible] [illegible]-და შესცქერო[illegible] [illegible]ნჯულ სახესა. [illegible]ის დახამხამე[illegible] [illegible]ერ ეს რაღაცა „ამერიკელი“ [illegible]აისმა ჯერ ერ[illegible] ნაბიჯისა და მწარე ამოოხვრა იმის ტანჯულ გულიდგან: „ჰო, ამერიკელი ვარ!?.. და სასაცილოცა, განა?.. კარგია!“ და თითქოს თითონვე შეეშინდა ამ სიტყვებისაო, ტანში გააჟრჟოლა. მხოლოდ ნაბიჯი, რომელსაც ისე ბრაზ-მორევით სცემდა მიწასა, ამტკიცებდა მისს სულიერს მღელვარებასა...

ხალხში ისევ ხმაურობა გაისმა. ცივსა და ხმელს ჰაერში ფართოდ გაეშალა ყინვას თავისი სუზუქი და მწველი სუსხი. ქარი არსად იყო, მაგრამ სივრცეში დინჯად მოსისინე ჩუმი ყინვა ელექტრონივით უვლიდა ტანში ქუჩაზედ მავალს ხალხს. ფიქრიშვილი აჩქარებულისა და თანაბარის ნაბიჯით მიისწრაფებოდა გზაზედ ბაზრის ალმა მხრისაკენ, და რამდენიც უახლოვდებოდა ქუჩის ბოლოს, იმდენი ხმაურობა თანდათან სუსტდებოდა. ისმოდა მხოლოდ ეტლის გრიალი, და მაშინ ქვაფენილის გამოხმობა სწრაფად მოედებოდა ხოლმე მთელს სავაჭრო ქუჩის მიდამოსა. აგერ ეხლა ის შერჩა მარტოდ-მარტო მიყუჩებულს ქუჩასა. აქ-კი ფიქრიშვილმა ნაბიჯი შეიმოკლა და დინჯად, წყნარად გასწია წინ. სიჩუმესა და დუმილში იმისი ნაბიჯის ხმა გარჩევით ისმოდა, რომლის თანაბარი ყრუ გამოხმობაც ნათლად ამტკიცებდა, რომ ის რაღაცა საკითხის წონვა-ზომაში იყო. იგი ხან მაღლა აიღებდა თავსა, თითქოს ზეციდგან გამოელაპარაკა ვინმეო,— ხან-კი საშინელის სასოწარკვეთილებით გაიქნევდა ხოლმე და ისევ აუჩქარებდა ნაბიჯსა. ბოლოს-კი გარდაწყვეტით ჩაიქნია მარცხენა ხელი და უფრო ჩქარის ნაბიჯით გასწია წინ. ესეთის ჩქარის ნაბიჯით მიდიოდა, რომ ბოლოს შედგა ერთის მაღალის სასახლის წინ. ქუჩის პირის შუშაბანდიდგან გამოცურებულს სინათლეს დღესავით გაეკაშკაშებინა ფილაქანფენილი.

ფიქრიშვილი ერთს წამს გაშეშებულსავით იდგა; ბოლოს ასწია თავი მაღლა და კარებს ზევით გამოკიდულ ფიცარზედ ამოიკითხა:

„აფთიაქი“.

— ჰო, წარმოსთქვა ნიკომ (ასე ეძახდნენ ფიქრიშვილს) და წადგა ნაბიჯი. წამლების შუშების დანახვაზედ, რომლებიც მწკრივად იყო ჩარიგებული შუშაბანდს შიგნით დაკიდებულს ფიცრის რაფებზედ, ნიკოს სახეს რაღაცა მწუხარებისა და შეკრთომის ნიავმა გადაჰკრა. სახე საზარლად მოეღმუხვნა.

— მაგრამ, არა! ჩაილუღლუღა ნიკომ და თამამად მოჰკიდა კარების ყურს ხელი. გარდაწყვეტილია! შეაღო თუ არა კარები, გაისმა ზარის წკრიალი და ნიკომაც შედგა შიგნით პირველი ნაბიჯი.

— დარიშხანი მომეცით, მიჰმართა ნიკომ მეაფთიაქეს, რომელიც წამლების დავთარს ჩასცქეროდა.

— მერე, რეცეპტი გაქვთ ექიმისა? ნება-დაურთველად მაგისთანა წამლებს არავის ვაძლევთო, უპასუხა მეაფთიაქემ და თავი ისევ „კანტორკაზედ“ გაშლილს დავთარში ჩაჰკიდა.

ნიკოს სახე საშინლად აემღვრა, გულმა ძგერა დაუწყო და წაილუღლუღა: ჰო ექიმის მოწმობა!.. მაგრამ მე ხომ ავად არა ვარ... და თავისი დიდრონი ტანჯვით ნაზარდი თვალები თამამად გაუსწორა მეაფთიაქეს, თითქოს ეუბნებოდა, ექიმი არ არის საჭირო, მომეც, რასაცა გთხოვო. მაგრამ მეაფთიაქე ამას არ აქცევდა ყურადღებას და, ნიკოს სახის ნახვით შემკრთალი, ეუბნებოდა:

— რასა სდგეხართ? ვერ მოგყიდით, და უიმედობის ნიშნად ზურგი შეუბრუნა.

— მოითმინეთ! ძალიან მინდა მოვწამლო: ავად არის... კვდება და იმის სულთაბრძოლისათვის ვერ მიყურებია, სიბრალული გულს მიტანჯავს... უპასუხა უკანასკნელად ნიკომ და თვალები ცეცხლით აევსო.

— სხვა საშუალება იხმარეთ რამე.

— მიუგო მეაფთიაქემ და მეორე ოთახში გავიდა.

— ჰო!.. მაგრამ, კარგია! სხვითაც შეიძლებაო... მტკვარი!.. ის ხომ უტყვიც არის, როგორც პოეტი ამბობს... კარგია! ის დაჰფარავს ჩემს საიდუმლო სიკვდილსა! ეს უკანასკნელი სიტყვები ნიკომ მაღალის აღელვებულის ხმით წარმოსთქვა და კარებისაკენ გაბრუნდა.

ნიკო ეხლა ისევ ქუჩაში იდგა. იმის ამღვრეულს და გახურებულს სახეზედ ცივმა ნიავმა შეითამაშა. შუბლი ცოტა გაუგრილდა და სიამოვნების ნიშნად ერთი გულიანად ამოიხვნეშა. სუსხიანმა ცივმა ჰაერმა რაღაცა ჩუმი და მწვავე შრიალი გაიღო ამ ამოხვნეშაზედ.

— ოჰ! სიცოცხლევ! თვით უკანასკნელი, სასოწარკვეთილების წამშიაც-კი თითქოს ტკბილი ხარ. აი, თუნდა ეს მკაცრი სიცივე!.. წარმოსთქვა ნიკომ. ყინვის სუსხი იგრგვლივ მოედო ნიკოს სხეულს. ხელების სრესით, რომელიც უფრო სიბრაზისა და სასოწარკვეთილების ნიშანი იყო, ვიდრე სიცივისა, გაუდგა იგი უფრო ჩუმსა და მიყრუებულს ქუჩასა.

ათერთმეტმა საათმა დაჰკრა.

ქუჩაში არავინ მოჩანდა. მხოლოდ აქა-იქ უსულო საგნებსავით აყუნცულიყვნენ პოლიციის მსახურნი, რომლებიც აძაგძაგებულის სხეულითა და ხელების ფშვნეტით ერთს ადგილას მაგრად აბარტყუნებდენ ფეხებს სითბოს გამოსაწვევად. ბუნებაც მდუმარებდა. ნიკო თითქმის სირბილით მიდიოდა და დრო გამოშვებით მხოლოდ ქუჩის პირის სახლებს აკვირდებოდა. ფანჯრები ყველგან განათებული იყო. ისმოდა აქა-იქ მუსიკის გრგვინვა და დიდრონს ფანჯრებში მოჩანდა მოცეკვავეთა ჩრდილი,

დაბად და ქალაქად.

—

ჩემი წინა წერილი ზემოხსენებულის სათაურით იმერეთის დედა ქალაქის—ქუთაისის ამბებს მოვანდომე. ?უ იწყენს მკითხველი, თუ დღესაც იმერეთისკენ გადავაფრენ იმის ფიქრებს დაერთხელ კიდევ დავაკვირდები იქაურ ამბებს. საზოგადოდ-კი უნდა ვსთქვა, რომ დიდის სიყვარულით, იმედით და სიმპატიით ვეკიდები ამ ქვეყანას, ამ მეორე ძუძუს ჩვენის საერთო დედის საქართველოსას, ეს გარემოება, რაღა თქმა უნდა, რომ ხშირ-ხშირად გადამახედინებს ხოლმე იმიერისაკენ, და თუ ამას დაუმატებთ იმასაც, რომ იმერთა კერძო და საზოგადოებრივი ცხოვრება ბევრს მასალას აძლევს ადამიანს [illegible] აზრი შეადგინოს იმაზედ და ესა თუ ის იმედი დაისახოს გულში მშვენიერის კოლხიდისკენ მოგზაურობა ხომ სასიამოვნოც გახდება ყველასათვის.

იმერლებს ერთი თვისება აქვთ ხასიათისა, რომელიც ყველაზედ მეტად იზიდავს კაცს.

გაიარეთ მაგალითებრ ქართლი დაათვალიერეთ სოფლები, დაუკვირდით მცხოვრებლებს და დაეკითხეთ თქვენს თავს — რა ნახეთ და რა გაიგონეთ? დარწმუნებული ვარ, ნახვით ბევრსა ჰნახავდით, გაგონებით-კი ვერაფერს, ან ცოტას! რატომ? იმიტომ რომ ქართლი მუნჯია. სწორედ რომ გუნებაზედ უნდა იყოს ქართლელი, რომ ალაპარაკოთ. არის ჩუმათ. არც ავს ამბობს და არც კარგს. კახეთიც ისეა. სულ სხვა ნაირად იქცევა იმერელი. მან არ იცის სიმუნჯე რა არის, იგი ტკბილი მობაასეა, ავსაც გაგაგებინებს და კარგსაც. თუმცა, მართალია, ხშირად ენას იმიტომ ამოიდგამს კოლხიდელი, რომ რაც გულში აქვს, სწორედ ის დამალოს, მაგრამ ჯერ ერთი ის, რომ ეს იმის სიმუნჯეს არ ამტკიცებს და, მეორეც, ეს გარემოება მაინც და მაინც ტკბილ მესაუბრედ ჰხდის. სიმუნჯე მარტო ქართლსკი არ დასჩემდა. მაგალითებრ, აქამდე მთელ რუსეთზედაც ითქმოდა ეს, მაგრამ დღეს რუსის სოფელმაც-კი ამოიდგა ენა, მოიდგა მაშინ, როდესაც დაარწმუნეს, რომ გამგონი გყავსო. გადაათვალიერეთ იმ გუბერნიების ამბები, სადაც „ერობა“ შემოუღიათ და დაინახავთ, რომ გამგონს მუნჯი მთქმელად გარდაუქცევია. თუმც იმერეთშიაც არ არსებობს ერობა, მაგრამ იქ კარგად შეიგნეს, რომ გამგონნი ჰყავთ და ეს გამგონნი ჟურნალ-გაზეთობა და საზოგადოებრივი აზრია. ეს უკანასკნელი გარემოება ხომ იმერლებში [illegible] ამტკიცებს. და აბა, რაღ არ არის სასიამოვნო იმასთან ბაასი, რომელიც ტკბილი მოსაუბრეა და გონება მახვილიც არის.

მაშ დავუგდოთ ყური იმერეთის კორესპონდენტებს და ჩავუკვირდეთ: რას ფიქრობს და ჰმოქმედობს იმერეთის სოფელი.

დღევანდელი ჩვენი კორესპონდენტები სამ საგნის შესახებ ლაპარაკობენ. ეს სამი საგანია: სასწავლებელი, წიგნთ-საცავი და მამასახლისი. როგორც ვუწყით, ერთსაც, მეორესაცა და მესამესაც დიდი გავლენა აქვს სოფელზედ. იმერეთს ეს გარემოება ზედ-მიწევნით შეუგნია და იმის ცდაშია, შესაფერი სასწავლებელი გაიჩინოს, სამკითხველო სასურველად მოაწყოს და სინიდისიერი მამასახლისი იყოლიოს. ამის ცდაში არიან მთელი საუკეთესო იმერნი, როგორც ქალნი, ისე კაცნიც. ავიღოთ, მაგალითებრ, სოფ. ალისუბნის სამრევლო სკოლა, რომელიც „მეტად კეთილის და ღარიბის ხალხის მოყვარე მანდილოსანის, ელისაბედ მაჭავარიანის ასულის ნიკო ჩიკვაიძის მეუღლის“ განზრახვით დაარსდა. პატივცემულს ქ-ნ ელისაბედს არ ეღირსაო, გვწერს კორესპონდენტი, სიცოცხლის დროსვე დაეარსებინა ეს სასწავლებელიო. მხოლოდ მის გარდაცვალების შემდეგ მისმა ქმარმა ააშენა კარგი ოთხ-ოთახიანი სახლი და იქ მოათავსა „ელისაბედ—ნიკოლოზის სახელით სამრევლო სასწავლებელი.“ მართალია ბოლოს ბედმა ამ სასწავლებელს უმტყუნა და იმისი საქმე ეხლა ისე ვერ მიდის, როგორც პატიოსანის მიცვალებულის განზრახვა იყო, მაგრამ იმედი უნდა გვქონდეს, რომ ბ-ნი ნიკო ჩიკვაიძე არ დაიშურებს ძალ-ღონეს და განახორციელებს თავისის განსვენებულის მეუღლის წადილს: დააარსებს ისეთს სასწავლებელს, რომელიც ღარიბსა და მდიდარს ერთნაირად მოჰფენს ნათელსა. მკითხველისა არ ვიცი და ჩემი გული სიხარულით, იმედით ივსება ხოლმე, როდესაც გავიგებ, რომ შორს, სადღაც სოფელში აქა-იქ ჰბჟუტავენ ელისაბედ ჩიკვაიძისთანა მოღვაწენი. კორესპონდენტი მართალს ამბობს, ისინი: „კეთილნი და ღარიბ ხალხის მოყვარულნი არიანო“. სადაც კეთილის განზრახვითა დ სიყვარულით მოქმედება იციან, იქ დიდი საქმეების გაკეთებაც შეეძლებათ. გულს ნუ გავიტეხთ, როდესაც ვხედავთ, რომ საქმე ერთბაშად არ მიდის სასურველად. საქმის გასწორება ყოველთვის შეიძლება, ოღონდ სიკეთითა და სიყვარულით აღვიჭურნეთ ყველანი ისე, როგორც ალისუბნის სასწავლებლის დამაარსებელი აღიჭურვა.

დამრჩა გადმოსაცემად კიდევ ორი საგანი „იმერეთის მამასახლისი“ და სამკითხველო“, მაგრამ ის შემდეგ როდისმე იყოს.

გ.

რუსეთის ცხოვრება

—

მოსკოვის საიმპერატორო სამეურნეო საზოგადოებამ ამასწინად მიწათ-მოქმედებისა და ფინანსთა სამინისტროებში დეპუტაცია გაჰგზავნა, რომელსაც მინდობილი ჰქონდა შუამავლობა გაეწია იმის შესახებ, რომ სახელმწიფომ 200 მილ. ფუთი პური (ხორბლეული) დაამზადოს და რკინის გზით შუა გულ ქალაქების ბაზარში გადატანის გადასახდელი ფასი შეამციროს ფუთისა ყოველ ვერსზედ 1/100 კ. მინისტრებს დეპუტაცია დეკემბრის ნახევარში უნახავთ და საზოგადოების შუამავლობა თანაგრძნობით მიუღიათ.

—

სახელმწიფო საბჭო ამ ახლო ხანებში შეუდგება განხილვას უმაღლესს დედათა სამკურნალო ინსტიტუტის პროექტისას.

—

გაზეთები სწერენ, რომ უწმიდესს სინოდისან დაარსებულმა სამოსწავლო საბჭომ უკვე შეიმუშავა პროექტი სამთო სჯულისა და სამრევლო საეკლესიო სასწავლებელთა მასწავლებლების საემერიტალო კასისა.

თეატრის მატიანე

—

„ხათაბალა“, კომ. 5 მოქ. 6 სურათ. გ. სუნდუკიანცისა.

ვერც პიესის და ვერც ასრულების შესახებ ახალს ვერას ვიტყვით, რადგანაც კომ. „ხათაბალა“ არა ერთხელ წარმოუდგენიათ ჩვენს სცენაზედ იმავე არტისტების მონაწილეობით და ყოველთვის ჯეროვანი აზრი გამოთქმულა გაზეთებში.

ჩვენ კვლავ უნდა შევნიშნოთ, რომ ბ-ნნი კ. ყიფიანი და ვ. აბაშიძე ჩვეულებრივად შეუდარებელნი იყვნენ პირველი ზამთხოვის და მეორე ისაის როლში. ასევე ითქმის ქ-ნ საფაროვისა, გაბუნია-ცაგარლისა და ჩერქეზიშვილის შესახებ. ყველანი შეერთებულის ხელოვნებით, შეთანხმებით თამაშობდნენ და ალტაცებაში მოიყვანეს დამსწრე საზოგა-
ყოველი მათგანი თავისის როლი
ლოვნურად ასრულებით ამ ისედა
ყოვლის მხრით სრულს კომედი
ერთი ათად ჰმატებდა. ფეროვნება
საზოგადოებაში შეუწყვეტელი სიც
ლი გაისმოდა. დიდის ალტაცებ
დაუხვდა საზოგადოება საყვარელს ა
ტისტ ქალს ნ. გაბუნია-ცაგარლის
რომელმაც ეს ორი წელიწადია ჩვე
სცენა დაობლა.

არა უჭირდარა ბ. მარჯანოვს მოს
სიანცის როლში და უფრო კარ
იქნებოდა, რომ როლი ბეჯითად სც
დნოდა და სუფლიორისაკენ არა სჭ
როდა თვალი.

დიდ-ძალი საზოგადოება დაესწრო
ასე რომ ბილეთები—სულ გაიყიდ
ამ წარმოდგენის შემოსავალი დან
შნულია ტფილისის საქალაქო სას
ვლებლის სასარგებლოდ.

ი. ე-

უცხოეთი

—

ინგლისი. პარლამენტის წევრი კე
რზონი გაზ. „Times“-ში აცხადებს,
როგორ იმოქმედა იმაზედ ავღ
ნისტანის ემირმა აბდურაჰმ
კერზონი სწერს, რომ აბდურაჰმა
გან ზოგიერთი ამბავი შევიტყე
უკანასკნელად რუსეთში ყოფნის
სახებ, სადაც მან ჰპოვა თავ-შესაფ
რი. თუ ეხლა აბდურაჰმანი მტ
თვალით უყურებს რუსეთს, ეს მ
ლოდ იმიტომ, რომ რუსეთი
შნულს პენსიას დროზედ ა
და აბდურაჰმანსაო, შემდ
დესაც აბდურაჰმანს ფარულ
სწავლია რუსული ენა, სწყენ
საც თურმე რუსები ლაპარაკ
აბდურაჰმანის შესახებ ამ უკანასკნე
რუსეთში ყოფნისავე დროს. მიუ
დავად ამისა, კერზონი მაინც იმ
რისაა, რომ აბდურაჰმანი კვლავ

რომელიც გარედამ მაყურებლის თვალს რაღაცა მოჩვენებასავით გაურბენდა ხოლმე თვალ-წინ. ყველა ამის უნებურს მოწამეს ნიკოს-კი ათასნაირი ფიქრი უტრიალებდა თავში: სიმშილი და აგერ იქ, იმის ცხვირწინ, სახლში სადღესასწაულოდ მორთული მაგიდა, სიცივე და იქვე აბანოსავით დათბუნებული ოთახები რბილისა და სანებივრო ლოგინებით, კმაყოფილება და იმავ დროს თავისი მწარე ცხოვრება, სიხარული, სიყვარული, მშვიდობიანი, კმაყოფილი ცხოვრება, ნებივრობა, ფუფუნება..- და მათთან ერთად საზიზღარი სურათები ამ ერთის წლის ძაღლურის ცხოვრებისა: დაუსრულებელი სიძულვილი ყველასი და ყველაფრისა, რომელიც გამოიწვია საზოგადოებისავე წეს-რიგის უგუნურნებამა და მისმა უსაზღვრო შეუბრალებლობამ; სიღატაკე, რომელშიაც ასე ძაღლ-უმადურად უნდა ამოხდომოდა სული, გულის კვეთება, ჯოჯოხეთის წვალება-ტანჯვით ნაწრთობ-შეზავებული, განდეგილობა და გრძნობა მისი, რომ ის ყველასაგან მივიწყებულია, როგორც მავნებელი ქვემძრომი, თუმცა-კი ნიკოს არც ერთი ამათგანი არ დაემსახურებინა! და ვინ იცის რა არ წარმოიდგინა ნიკომ ამ რამდენისამე წამის განმავლობაში! „ეს არის ნაყოფი ბედით დევნილთა!“ ამოიოხვრით დაიყოლა ნიკომ.

მიდიოდა ნიკო და საშინელის სისწრაფით ეხატებოდა თვალ წინ თავისი წარსული, თითქოს მეხსიერებაც იმისს დაცინვასა და შელახვას აპირებსო...მას გაახსენდა თავისი სიყმაწვილე, რომელიც ისე ტკბილი, უზრუნველი და სანეტარო ხოლმე!—წარმოუდგა პირველი ჭაბუკობაც, როდესაც ის საშუალო სასწავლებლის დასრულებას ისე სიხარულით ელოდდა, და იმედებით სავსე მისი გონება ფრთებ შესხმული მიაფრენდა წინ, ძალიან შორს, სამშობლო ქვეყნისთვის თავ-დადებულ და სწავლა-ცოდნით აღჭურვილ კაცად აპირებდა გახდომას,—და სახე გაუნათლდა; მაგრამ ეს სიამოვნება მალე შეეცვალა... მას მოაგონდა თავისი საუკეთესო მეგობრებიც, იმათი მტკიცე სურვილი მასთან ერთად მოქმედებისა, იმათი განუსაზღვრელი ერთმანეთის თანაგრძნობა და სიყვარული, და გული უცბად შეჰხუთა ამისმა მოგონებამ. მაგრამ ამ სასიამოვნო მოგონებათა თვალწინ წამოყენებამ მას სხვა მწრე მხარეც წინ გადუშალა. ეს იყო ყველაზედ საზარელი! აქ დაიწყო ყველა ის, რასაც ნიკო დღეს ჰგრძნობდა... იმას მოაგონდა ის საზარელი წამიც, როდესაც ერთის უბრალო შემთხვევისათვის ისიც და მისნი მეგობრებიც ერთბაშად მოსტაცეს ამ სანეტარო იმედებსა, და სრულიად მოუსპეს იმედი დაკარგულის კვლავ აღდგენისა!..

ამის მოგონებაზედ ნიკო ერთბაშად შედგა; სრულებით შეიცვალა: ის სიამოვნების სუსტი ნავი, რომელიც პირველ მოგონებათა თვალ წინ წამოყენებამ შეათამაშა მის სახეზედ, ეხლა სავსებით გაჰქრა. თვალები ცეცხლსავით აენთო, სახე საზარლად დაეჭმუხვნა, გულმა ძგერა მოუხშირა და მთლად აკანკალებულმა დიდხანს დააშტერა თავისი მრისხანე თვალები თავისს წინ ბნელს წერტილსა.

რამდენისამე წამის განმავლობაში ნიკო ასე იყო გახევებული. ეტყობოდა, ფიქრთა ქარიშხალმა მთლად შეჯაჭვა მისი გონება და სხეული. ის თითქმის თვალებსაც-კი არ ახამხამებდა, იქამდის ძლიერად შეეპყრო ამ მწარე მოგონებასა.

სიცივე თან-და-თან ძლიერდებოდა; ჰაერი ყინვის ძალას მთლად შეეხუთა. ნიკოს შეყენებული და გაძნელებული სუნთქვა პირშივე ეყინებოდა და ყინვის წვრილი ძაფები ათრთოლებულს ტუჩებზედ ჩამოჰკიდოდა. ერთს ადგილას დგომამ ნიკოს ღარიბულად გახვეულს სხეულს სიცივე აგრძნობინა და უცბად დაურბინა ტანში. ამ მწარე მოგონებით შეპყრობილი ნიკო ეხლა სწრაფად გამოერკვა და ასეთისავე სისწრაფით აამოძრავა სხეული.

— ოოჰ!! ბოროტნო კაცნო! დასტკბით... წარმოსთქვა ნიკომ და მღელვარებისაგან სუნთქვა შეეხუთა. ნიკოს სიტყვები ტყვიასავით გავარდა გარინდებულს გაყინულს ჰაერში და საიდუმლოებით შესწყდა იქვე ახლო მიდამოში.

— სიცოცხლევ!.. უსამართლობავ! თქვენ... თქვენა ხართ მიზეზი ჩემის ტანჯვისა... მაგრამ განა მე ნამდვილი მუშაკი არა ვარ? განა ჩემს მხნეობას ცოტას გაკეთება შეუძლიან?!.. განა უკანასკნელ სულის ფეთქამდის არა მსურს პატიოსანი შრომა და უსამართლობასთან ბრძოლა? — მაგრამ ვინ არის, რომ თანაგრძნობა აღმოგიჩინოს, ჩემებრ დევნულებისა, დავიწყებულების გარდა. ყველა ბოროტი ყოფილა, თავ-მოყვარე, სიცოცხლის უანგარიშოდ მოყვარული, მის ვერაგობის მორჩილი მონა!.. კუჭი... სიცივე... დევნა და სულის მარტოობა!.. განა კარგია ოცდა-ორის წლის კაცისათვის?! ოჰ! თქვენ მიმიყვანეთ ამ განწირულებამდის!..

და აგერ ის თითქოს გამოფხიზლდა, გამოერკვა ფიქრთა სიმთვრალიდგან; ხელები უძლურად მიაყრდნო თავისს წინ მდგომს ხესა და დაიწყო სანანურისა და უმადურობის, მაგრამ იმავ დროს მძლავრისა და მხნე კილოთი:

— რა? უნდა მოვკვდე?.. იმისთვის რომ უსამართლოპა მიპირებს დაძლევას?!.. ღ მე დავასწრო? მე, რომელსაც არას დროს არა მშინებია ათას გვარ ჩემ მიერ ატანილ უბედურებისა?!.. შეუძლებელია. დეე, სიმშილმა და სიცივემ მტანჯოს! მაწამოს ბოროტებამა და უსამართლობამ უ
კნელ სუნთქვამდის, მე მაინც არ
ზავ ამას! სისუსტეა!.. ჯერ კიდ
ძლიერია ჩემში ყმაწვილობის სისხლ
და დროც ცვალებადია. ვინ იც
ხვალინდელს დღეს რა მოაქვს?..
ტომ არ უნდა მქონდეს იმედი,
სიმართლე არ ქმნება მუდამ დ
ლი? ვინ იცის, იქმნება ბრწყინვ
ნათელი წინმსვლელობისა და კაც
მოყვარებისა ჩვენც მოგვეფინოს ა
თუ გვიან. და მე-კი ხომ ჯერ
წვილი ვარ. არა! განათლებისა
სიმართლის სახელით უფრო
დამცირებას ვიკისრებ... კიდევ
ძლება მხიარულად და თამამად
ხედო ერთს დროს სიმართლესა
ვსთქვა: „აი, ღირსეული ნა
თავ-განწირვისა-მეთქი“!...

ამ სიტყვების წარმოთქმაზე ნი
შესამჩნეველად დაუმშვიდდა მღელვა
გული. იმისმა აღშფოთებულმა
და შემკრთალმა სულმა
რაღაცა დაწყნარება იგრძნო

შინ რომ დაბრუნდა, იმი
სანთელი ოდნავ-ღა ბჟუტავ
დაზედ ქაღალდის ნახევ
მელზედაც ეწერა:

„ნიკო! ღამის თერთმეტს
ლევანთან ვიქმნებით. წამოდი

მანუელ

ამხანაგის წერილმა ნიკოს
მდინარება უცბად შესცვალა,
ლო იქვე მდებარე სქელ ყდია
ხელი და გასწია.

ი. ახ

...დება რუსეთს, თუ იგი ინ-
...ს საზღვარზედ ან საზღვრის
...ს რომელსამე ადგილს დაუთმობს
...დურაჰმანსაო.

—

პარისში მყოფ იტალიის ელჩის, რეს-
...ნის უკან გაწვევის შესახებ „Times“-
... დასახელებულს მიზეზებს ბლო-
...ცი ნამდვილად ამტკიცებს და დას-
...ნს, რომ კრისპი ინგლისის რუსეთსა
... საფრანგეთთან დაახლოვებას ლო-
...ონსა და პარისში მყოფ იტალიის
...ჩებს ამიზეზებსო.

—

ზოგიერთი ცნობები, რომელიც
...ფიციალურ წყაროებიდგან არის
...კრებილი და რომელსაც ინგლი-
... გაზეთები იუწყებიან, ინგლისსა
... რუსეთს შორის პირობის დადგე-
... გამო პამირისა, იაპონიისა და სო-
...თის შესახებ, სინამდვილეს მოკლე-
...ლია. სომხების შესახებ მართალია
...ოლოდ ის, რომ რუსეთისა და ბრი-
...ს სახელმწიფოებმა გარდასწყვი-
... უკანასკნელად სომხეთში მომხ-
... არეულობა საერთაშორისო სა-
...დ არ გახადონო. სომხეთის საქმეე-
... სხვა სახელმწიფოების ჩარევა მხო-
...ად იმითი უნდა აღინიშნოს, რომ
...მხეთმა დასდოს საზღვარი მღელ-
...ებას და ამ მხარეში ქრისტეს მო-
...უნე მცხოვრებლების მდგომარე-
... გაუკეთესდეს.

—

...ერმანია. ბერლინის გაზეთები
...წყებიან, რომ თავადი ბისმარკი
...-მრთელად არის, ხოლო მეუღლის
...ცვალების შემდეგ მეტად მოწ-
...ლო მოღრუბლულია; აღარაფერს
... ყურადღებას და თავისს
...ურო შრომასაც-კი გულ-
...ობა.

...დენტი ევგრაფი ხელაშვილი

(დაგვიანებული ნეკროლოგი)

...ეტარება, მკითხველო, იმას, ვი-
...ბედმა შეაძლებინა განახორციე-
... თავისი აზრები, აასრულოს ნა-
...აღზრდილი და გულის სიღრმე-
...ამარხული სურვილები! ყველას-
... არ მიუნიჭებია ბედს ეს ნეტა-
...! ზოგისათვის შეუბრალებელს,
...ართლო ბედისწერას გაუქრია
...იცხლის ლამპარი სწორედ მაშინ,
... კაცი მომზადებულა ცხოვრე-
...უკუღმართობასთან საბრძოლვე-
...; სწორედ მაშინ, როცა შეუძე-
...ბრძოლისათვის საჭირო იარაღი
...ოდნა! ბედო, შავბედო! ბედო,
...ილისა და კეთილის მტერო!
... ძალასთან და გამოქნილ ბრჭყა-
...ან როგორ მოგაკლო ბუნებამ
...ში სინათლე, მხედველობა! რო-
...ერ ჰხედავ, რომ შენი მომა-
... ბრჭყალები მოხვდება ხოლმე
...ა, კეკლუცის დედის შვილს,
...ისაც უშენოდაც შვილები შე-
...ებია და რომლის უებარი ძუ-
... ღლვრებოდა. სხივს რომ არ

... -დამცემი ამ-
...: ზაფხულში დამრჩვალა
...უმაღლესს სატეხნიკო სას-
... სტუდენტი, ევგრაფი ხელა-
... და ...არი იმის ამხანაგი
... წასულან საბანაოდ, წყა-
... ღრმა ყოფილა და სტუ-
... ჩაუძირია; მშველელი არ-

სად ყოფილა და სტუდენტები ჩამ-რჩვალან წყლის სიღრმეში!

ეს ევგრაფი ხელაშვილი იყო ღარიბის დედ-მამის შვილი, რომელთაც დიდის გაჭირვებითა და ცდილობით მიაღებინეს იგი რეალურ სასწავლებელში, შემდეგ გაიგზავნა სახელმწიფო ხარჯით მოსკოვის საიმპერატორო სატეხნიკო სასწავლებელში. რეალურ სასწავლებელში საზოგადოდ ბეჯითობა და იშვიათი ნიჭი გამოიჩინა და ყოველს წელს ჯილდოს მიიღებდა ხოლმე. სატეხნიკო სასწავლებელში ჩვეულებრივის მხნეობითა და ბეჯითობით შეუდგა ის ტეხნიკურ მეცნიერების შესწავლას, „რომელსაც, იმისივე სიტყვით, ისეთი მნიშვნელობა აქვს ერის წინსვლაში, როგორიც კაცის ცხოვრებაში ხელსა და ფეხსა“. „თუ ჩვენ არ გავაუმჯობესეთ ჩვენში შემოღებული სამეურნეო იარაღი, ჩვენი მეურნე ვერაფრით ვერ შეიძლებს თავისის შრომისაგან ეხლანდელზედ მეტად ისარგებლოსო“, ამბობდა ხელაშვილი.

„დიდი ხანია, ვეტყოდი ხოლმე, რაც ფრანგებმა მეტად მოხერხებული სამეურნეო მაშინები მოიგონეს“. „მოიგონესო! მიპასუხებდა იგი, მაგრამ იცი შენ, რომ მაშინა მიგვარებული უნდა იყოს ერის ფიზიკურ მდგომარეობასთან, ერის განსაკუთრებულ თვისებებთან! მეც იმიტომ ვუკვირდები კანონებს, რომელშიაც გამოიხასიათება დამოკიდებულება გარეგან გარემოებათა და მაშინის თვისებათა შორის. ვსწავლობ მეხანიკის ფილოსოფიას, თუ ასე ითქმის, და კიდეც ჰნახავ, რა ნაირად გამოადგება ამ გვარი სწავლა და ცოდნა ჩვენს სამშობლოს“. მაგრამ, სამწუხაროდ, ბედის წერამ არამც თუ ამ ნეტარების ასრულება, არამედ სამშობლოს ნახვაც-კი არ აღირსა!

ევგრაფი ხელაშვილი ეკუთვნოდა სტუდენტთა იმ გუნდს, რომელნიც მთელის თავისის ინტელლექტით მიეცემიან ხოლმე მეცადინეობასა და ცოდნის შეძენას.

იმას არ მიიზიდავდა ხოლმე ცხოვრების ლინჭილა და ამ უზრუნველობით გაბრუებულებს ბუნებისაგან დასჯილად სთვლიდა. „ჩემი სიმხიარულე და დროების გატარება ცოდნის შეძენააო“, იტყოდა ხოლმე ხელაშვილი. ამხანაგ-სტუდენტებს საკვირვლად რჩებოდათ ხელაშვილის დილიდგან საღამომდე მეცადინეობა.

საზოგადოდ უმაღლესს სასწავლებელში მოსწავლე ჩქარა შეითვისებს ხოლმე ეხლანდელ «მატერიალისტურ» მიმართულებას. იმის ნეტარებად და მოქმედების ღერძად გარდაიქცევა ხოლმე ყოვლად შემძლებელ ფულების შეძენა; ის სურვილი ელანდება რომ ისე მოეწყოს, როგორც ორი და სამი მდიდარი მისი ნაცნობი მოწყობილა, ისე უზრუნველად იცოცხლოს, როგორც ზოგიერთი; ეს სურვილი უფრთხობს ძილს ისევ, როგორც თემისტოკლეს ძილს უფრთხობდა მუდმივი სურვილი თავისის სამშობლოსათვის მეტის სარგებლობის მოტანისა ვიდრე მილტიადმა შეიძლო. ამიტომაც სტუდენტი სწავლას ისე უყურებს, როგორც ხელობას, და იმ მეცნიერების გარდა, რომელსაც თითონ ადგია, სხვა არაფრის შესწავლას არა სცდილობს. ზოგიერთ მეცნიერების შესწავლაში ეს მოვლენა მეტად სამწუხაროა და ბევრს მავნებელს შედეგს გამოიწვევს ხოლმე. ხელაშვილი სცდილობდა აეშორებინა თავიდან ეს ნაკლულევანება და შეძლებისა და გვარად კითხულობდა ეკონომიურ, სოციოლოგიურ და სხვა გვარ ლექციებს.

ზოგიერთი ქართველი სტუდენტი ხელაშვილის მეცადინეობაში ერთს ვითომ და ნაკლულევანებას ჰპოულობდა: „ხელაშვილი იმ აზრისა იყო, რომ უმაღლესს სასწავლებელში ყოფნის დროს სტუდენტს არა აქვს დრო „დაბადება“ დაიღოს წინ და ძველი ქართული შეისწავლოსო“, ცხადია, ხელაშვილი ამითი არა სტყუოდა; ერთის სიტყვით, ევგრაფი ხელაშვილი სცდილობდა ყოველ მხრივ განვითარებულიყო და ცოდნა შეეძინა, საქმით (და არა ლაყბობითა და ჩხირ-კედლობით) სარგებლობა მოეტანა სამშობლოსათვის.

„ბევრის რამის შესწავლას რომ გამოსდგომია, იქნება ხეირიანად არაფერი შეისწავლაო“, იქნება თქვას მკითხველმა, მაგრამ საქმეც იმაშია, რომ ხელაშვილმა კარგათ შეისწავლა ტეხნიკის მეცნიერება და არას დროს არ ივიწყებდა, რომ იმისი უმთავრესი საგანი სატეხნიკო მეცნიერების შესწავლა იყო.

ბოლო ხანებში ხელაშვილმა მაჩვენა „ეტიუდი“ რაღაც მაშინისა, რომელიც თითონ მოეგონა. მაშინა ჯერ-ჯერობით დამთავრებული არ იყო.

ვინ იცის, რა მომავალი და შედეგი ექნებოდე ამ მაშინას?!. ვინ იცის, იქნება ამ მაშინის მომგონის გვარიც ნიუკომენის, უატის და სხვა გამოჩენილთა გვართა ერთად ჩაწერილიყო კაცობრიობის ისტორიაში.

შეიძლება ყველა ეს ოცნებაც იყოს, მეტადრე იმათთვის, ვინც მტკიცედ დაჯერებულია, რომ ქართველებს წილად რგებია მარტო ის გაჩხრიკონ, რაც უძველესს დროს ჩაიდინეს ქართველებმაო; ვისაც ჰგონია, რომ ქართველებს არ უნდა ედოთ წილი კაცობრიობის წინსვლელობაშიო.

ასეა, თუ ისე, ხელაშვილი იშვიათის ჭკუისა და ცოდნის პატრონი იყო და იმის სიკვდილით საქართველოს მოაკლდა ერთი საუკეთესო მომავალი მოღვაწე.

სამუდამოთ იყოს ხსენება შენი ძვირფასო ამხანაგო, კარგო ქართველო ევგრაფ.

გ, ი. გძელიშვილი

დეპეშა

(რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან)

4 იანვარი

სტამბოლი როგორც ამტკიცებენ, ზეკკი-ფაშის მოხსენებანი სასუნის საქმის შესახებ და აგრეთვე ის დეპეშა, რომლითაც იუწყებოდნენ, რომ უკანასკნელს დროს სასუნში 1720 კაცი მოჰკლესო, უმაღლესის მთავრობის განკარგულებით არის გამოტანილი სამხედრო სამინისტროსაგან. ამ ჟამად ოსმალეთის მთავრობასა და სომხების შორის ურთი-ერთობა ისე გამწვავებული არ არის. მთავრობის განკარგულებით, სხვა და სხვა პროვინციამ მრავალი დაპატიმრებული განათავისუფლა.

პეტერბურგი მისის უდიდებულესობის ულანის პოლკის გვარდიის პოლკოვნიკი პეტროვი ნიჟეგოროდის დრაგუნის პოლკის უფროსად დაინიშნა.

4 იანვარი

პეტერბურგი. უელსის პრინცის მეუღლე დღეს საღამოს საზღვარ-გარეთ წაბრძანდა. ხელმწიფემ, დედოფალმა და სხვა უმაღლესთა გვამთ რკინის გზის სადგურამდე მიაცილეს.

ხმა დადის, რომ რკინის გზის მთავარ-ინსპექტორი თავადი ხილკოვი გზათა მინისტრად დაინიშნებაო.

რომი. იტალიელი ჯარები კოატიზში მივიდნენ, რომლის მიდამოშიაც 1—13 იანვარს 10000 აბესსინელთ შეეყარნენ. აბესსინელებმა გონდოს მთებისაკენ გაიწიეს, მთელს დღეს სროლა არ შეწყვეტილა აბესსინელებსა და იტალიელებს შორის.

სოფია. ახალმა სააქციზო კანონმა უწესოება გამოიწვია. ფილიპოპოლსა, ვარნსა, სისტოვსა და რახოვში ხალხი აქსიზის მოხელეთ წინააღმდეგობას უწევს.

პარისი. პერიემ მოკლე ბარათით მიართო დიუპუის, რომ პრეზიდენტის სამსახურიდგან გადადგომა პარლამენტსა და სენატს შეატყობინოს; კონგრესი ხუთშაბათს შესდგება ვერსალში. ახალის პრეზიდენტის არჩევამდის დიუპუი თავისს ადგილზედ დარჩება. პერიეს ამ გარდაწყვეტილების მიზეზად საპარლამენტო წესისა და სამოქალაქო თავისუფლების შელახვა მოჰყავს და ის, რომ მისი პირადობა არ იქნა დაცულ შეურაცხყოფისაგან ერის წარმომადგენელთა მიერ, თუმცა ის ალაგი, რომელიც მას უჭირავს, ნებას აძლევდა ეფიქრნა, რომ პრეზიდენტის პირადობა შეუხებელი იქნებოდა.

განცხადებანი

პირველი კერძო სამკურნალო
ექიმის ნავასარდიანისა
(კუკიაში, კარანცოვის ძეგლის პირდაპირ)
ავადმყოფთ იღებენ ექიმნი ყოველ დღე, კვირა დღეებს გარდა.

დილაობით:

ბ. ა. ნავასარდიანი, 11—12 საათ. იმათ, ვისაც სჭირს სნეულებანი: სახირურგიო, ვენერიული და სიფილისი.

უ. მ. ჩიქოვანი, 9—10 საათ. სნეულებანი: თვალისა, შინაგანი და ნერვებისა.

დ. გ. რუდკოვსკი, 10—11 საათ. სნეულებანი: შინაგანი, ბავშვებისა და დედათა სქესისა.

ექიმი ქალი ა. მ. ტურბოვიჩი. 11—12 საათ. სნეულებანი: დედათა სქესისა.

ი. ფ. პროტასევიჩი. 12—1 საათ. სნეულებანი: ყურისა, ყელისა, ცხვირის და გულ-მკერდისა.

ა. პ. კარაპეტიანცი, 1—1½ საათ. სნეულებანი: შინაგანი და ბავშვებისა.

საღამოობით:

ა. გ. გურკო, 6—7 საათ. სნეულებანი: სიფილისი, ვენერიული, შინაგანი და კანისა.

ბ. ა. ნავასარდიანი, 7—7½ საათამდის.

ა. გ. გურკო. გამოიკვლევს ქიმიურად და მიკროსკოპიულად შარდს, ნახველს, სისხლს, რძეს და სხვ.

რჩევა-დარიგების და რეცეფტის დაწერის ფასი ათი შაური; ფასი კონსილიუმის და ოპერაციებისათვის—მორიგებით. სამკურნალოს საწოლიცა აქვს ავადმყოფთათვის.

დირექტორი სამკურნალოსი დოქტორი მედიცინისა ნავასარდიანი.

(857—1468)

მეფე დავით აღმაშენებელი
და იმისი დრო
ისტორიული მონოგრაფია
ნ. ურბნელისა
ფასი ორი აბაზი

მიიღება ხელის მოწერა 1895 წლის ორ-კვირეულ გამოცემათა ქართულს

„მ წ ყ ე მ ს“-ზე

და

რუსულ „ПАСТЫРЬ“-ზედ

ფასი ჟურნალისა:

2. თვით	„მწყემსი“	5	მან.		6 თვით	„მწყემსი“	3	მან.
— „	ორივე გამოცემა	6	„		— „	ორივე გამოცემა	4	„
— „	რუსული „	3	„		— „	რუსული „	2	„

სოფლის მასწავლებელთ გაზეთები დაეთმობათ მთელის წლით სამ მანეთად

1895 წლის „მწყემსი“-ს

ხელის მომწერლებს საჩუქრად დაურიგდებათ

შოთას და დავით აღმაშენებლის
მოზრდილი მხატვრობა

შოთას სურათს იანვრიდგან მიიღებენ ხელის-მომწერნი და დავით აღმაშენებლისას წლის ბოლოს

რედაქციას აქვს კანტორები: ქუთაისში ხანანაშვილების სახლებში და ყვირილაში რედაქტორის საკუთარ სახლებში.

გაზეთზე ხელის მოწერა შეიძლება როგორც ყვირილაში, აგრეთვე ქუთაისშიაც.

გარეშე მცხოვრებთა ჟურნალის დაბარება შეუძლიათ ამ ადრესით:
Въ Квирилы, въ редакцію газеты и журнала „Мцкемси“ и „Пастырь“.

...олено ценсурою, Тифлисъ 5-го Января 1895 г. სტამბა მ. შარაძისა და ამხანაგობისა რედაქტორ-გამომცემელი ილია ჭავჭავაძე.